TBC-PATIËNTEN ZOCHTEN HUN HEIL IN BUSSUM

De stille killer

Bij de eerste forensen uit Amsterdam naar het Gooi denken we al snel aan geslaagde ondernemers. Er is echter ook een groep gezondheidsvluchtelingen die hier hoopte te genezen van hun longproblemen. In het dichtbevolkte Amsterdam raakten namelijk velen door de beroerde huisvesting en arbeidsomstandigheden besmet met tuberculose, de verraderlijke sloper van de longen. Wie besmet raakte en het zich kon permitteren, ging daarom in het gezonde Bussum wonen en forensde vervolgens naar het werk in Amsterdam. Hieronder enkelen van die forensen.

Felix van Pelt
Felix Pelt had een groothandel in leer aan de Warmoesstraat 38 in Amsterdam. Hij was kerkmeester van de Sint- Nicolaasbasiliek aan de Prins Hendrikkade en president van de Sint-Vincentiusvereniging, gesticht voor hulp aan armen en zieken. Hij had veel last van hoesten en kille koorts en hoopte door de zeelucht te genezen tijdens een kuur in Velzen. Die hielp echter niet.

"Kom bij ons wonen in Bussum op het zand, in een bosrijke omgeving," suggereerde zijn familie Schuver, wonend op Eslaan 7. Op 20 november 1907 verhuisde Felix (geb. 1843) met zijn vrouw Wilma (1851), dochters Helena (1880) en Maria (1881) en zoon Richard (1883) naar de Stargardlaan 11, dichtbij station Naarden-Bussum. Met de trein ging Felix samen met zoon Richard voortaan op en neer naar Amsterdam. Maar ook dit was geen succes, want het lopen ging zo moeizaam, dat hij uitgeput raakte. Op 17 juni 1908 overleed Felix van Pelt, 65 jaar oud. Na Felix' overlijden keerden zijn vrouw Wilma met de kinderen terug naar de Warmoesstraat 38.

Helena Coomans de Ruiter
Godfried Weissenbruch, 46 jaar, apotheekhouder, en Helena Coomans de Ruiter, 41 jaar, woonden aan de P.C. Hooftstraat 130 te Amsterdam. Helena werd geplaagd door hardnekkige hoestbuien en koorts.

■ De Sint-Nicolaaskerk in Amsterdam.

■ De Nederlandsch Indische Handelsbank.

Geen middel uit hun apotheek bracht verlichting. Helena's vader, geneeskundige, beluisterde met een stethoscoop haar longen en constateerde een ernstige infectie. Haar broer Arnold, medisch doctor werkend in Constantinopel, adviseerde haar te verhuizen naar een gezonde regio met zuivere lucht.

In 1903 verhuisden Godfried en Helena met hun dochter Helena, 17 jaar, en zoon Arnold, 10 jaar, naar de Albrechtlaan 2, waar Popke Bakker een pension hield in de witte villa met Jugendstil-glas-in-lood. Helena's krachten namen echter af. In december 1907 overleed zij op 46-jarige leeftijd. In september 1908 verhuisde vader Godfried met zijn twee kinderen terug naar de P.C. Hooftstraat. Waarschijnlijk was Godfried door Helena geïnfecteerd geraakt, want hij overleed op 12 mei 1909, 51 jaar oud. Dochter Helena en zoon Arnold bleven verweesd achter.

Martha Fröling
Johan Vrickx en zijn echtgenote Martha Fröling woonden in Amsterdam, Roelof Hartstraat 70. Johan was procuratiehouder bij de Nederlandsch-Indische Handelsbank, Singel 250-256. In zijn jonge jaren was Johan dertien jaren actief bij het Genootschap "Liefdadigheid naar Vermogen". De leden daarvan waren progressief-liberale jonge mannen die via bemiddeling werklozen aan een baan hielpen en zich bekommerden om zieken en verslaafden. Martha kreeg last van een diepe hoest en kille koorts en verzwakte. Zuivere lucht zou haar kunnen genezen, dus snel naar Bussum. In augustus 1907 verhuisden Johan, 52 jaar, en Martha, 44 jaar, naar de Albrechtlaan 2. Al op 18 september 1907 overleed Martha echter, na een langdurig lijden. Johan bleef in het pension van Popke Bakker wonen tot Popke er op 11 september 1920 mee stopte. Johan verhuisde even naar Albrechtlaan 6 en keerde op 30 december 1920 terug naar Amsterdam.

Huisartsen in Bussum belden aan als de ramen van de slaapkamers niet op het haakje stonden.

Strijd tegen tuberculose
De strijd tegen tuberculose begon in Nederland rond 1900. Het eerste sanatorium kwam in 1898 in Heiloo. Het sanatorium Zonnestraal in Hilversum kwam in 1928 en Juliana Oord in Laren in 1930. De huisartsen in Bussum belden aan als de ramen van de slaapkamers niet op het haakje stonden. Verse lucht inlaten! De strijd tegen de Silent Killer is in Nederland gewonnen met een antibioticum, maar alertheid blijft gewenst. De ziekte tbc bestaat wereldwijd nog steeds..

Bronnen:
Archief Gooi en Vechtstreek, Stadsarchief Amsterdam en kranten 1907-1920

Gerard Hoogendijk

UIT DE FOTOCOLLECTIE VAN HET GEMEENTEARCHIEF
www.gooienvechthistorisch.nl 035 207 09 99 Cattenhagestraat 8, Naarden

De watertoren in vroeger glorie

De Bussumse watertoren dateert van 1897. Anno nu is het nog steeds een uitermate opvallend bouwwerk, gelegen aan de Bussumergrindweg. Op deze ansichtkaart van rond 1920 zien we hoe vóór de watertoren de spoorlijn liep, op de achtergrond zien we de weg lopen. De ligging aan een verharde weg of spoorlijn was onontbeerlijk voor het aanvoeren van steenkool voor de stoommachines van het even verderop gelegen pompgebouw.

BRON: COLLECTIE WINTHORST

■ Hotel Nieuw Bussum, achter het station, kreeg veel gezondheidsgasten.